

УДК 343.98(096)
ББК Х629.4

Сучасний стан криміналістичного забезпечення досудового розслідування: збірник матеріалів конференції. / редкол.: Кобилянський О.Л., Свобода Є.Ю.; Київ. ННІ№2 НАВС. – К.: Навчально-науковий інститут №2 Національної академії внутрішніх справ, 2017. – 476 с.

На конференції обговорені актуальні теоретичні та практичні проблеми криміналістичного забезпечення досудового розслідування, застосування спеціальних знань у протидії злочинності, участь спеціалістів при проведенні слідчих (розшукових) дій, призначення та проведення судових експертиз, а також інші питання.

Для працівників органів досудового розслідування, судово-експертних установ, викладачів, аспірантів, ад'юнктів навчальних закладів юридичного профілю.

Матеріали конференції подаються в авторській редакції. Відповідальність за достовірність фактів, статистичних даних, точність викладеного покладається на авторів.

УДК 343.98(096)
ББК Х629.4

© Навчально-науковий інститут №2, 2017.
© Національна академія внутрішніх справ, 2017.

«ширшого часу заходів, проблема повноцінного огляду трупа на місці його виявлення і досі залишається актуальною.

Ще одним важливим моментом при огляді трупа, причиною смерті якого є механічна асфіксія внаслідок повішення, це детальне дослідження мотузки, на якій висіло тіло, оскільки саме ці дані дадуть експертові висновок про відповідність утворення странгуляційної борозни від того предмету, на якому висіло тіло. Повертаючись до практичної діяльності, хочеться також зауважити, що не завжди предмет, на якому висіло тіло є предметом, що спричинило смерть людини через повішення. Були випадки, коли людина була задушеною ременем, а висіла на плетеній мотузці. В такому випадку на шії трупа були наявні дві странгуляційні борозни: одна – горизонтальна замкнута (задушення), інша – косо-висхідна незамкнута (повішення). Однак, поліція не звернула на ці обставини належної уваги і не залучила судово-медичного експерта до огляду трупа на місці його виявлення, порушуючи ст. 238 КПК України. В подальшому, коли експертом у морзі, за морфологічними особливостями цих странгуляційних борозен, було виявлено як різний механізм їх утворення, так і різна характеристика предметів, у органів досудового дослідження виникла необхідність у повторному огляді місця події з пошуком ременя, яким могла бути задушена людина, проте був втрачений час і можливо злочинцем переховано предмет злочину.

Отже, підсумовуючи вищевикладене, хочеться зазначити, що таких випадків в судово-медичній практиці стає надалі більше, і неповноцінна процесуальна дія по залученню судово-медичних експертів до огляду трупа на місці його виявлення призводить до втрати речових доказів як фізіологічного, так і іншого походження, що дозволяє злочинцям бути непокараними внаслідок скудності, або взагалі відсутності доказовості кримінального правопорушення.

Зарубей В.В., Ілляшенко О.В.

ОСОБЛИВОСТІ ВИСУНЕННЯ ТА ПЛАНУВАННЯ ВЕРСІЙ ПРИ РОЗСЛІДУВАННІ КВАРТИРНИХ КРАДІЖОК, ВЧИНЕНИХ ІНОЗЕМЦЯМИ

Аналіз стану розслідування крадіжок, вчинених іноземцями, свідчить про певні недоліки в оперативно-розшуковій роботі й слідчій діяльності правоохоронних органів та необхідності підвищення ефективності їх роботи. Причини зазначеного негативного явища пов'язані з певними труднощами в діяльності правоохоронних органів – їх недостатньому матеріальному й технічному забезпеченні, недосконалості організації роботи й професійної підготовки співробітників, відсутності науково-методичних розробок з виявлення й розслідування квартирних крадіжок, вчинених іноземцями. Окрім того, матеріали наукових досліджень, аналіз динаміки та структури крадіжок, вчинених іноземцями, дають підстави

для висновку, що найбільша кількість кримінальних правопорушень, вчинених іноземцями – це крадіжки.

Наукова новизна одержаних результатів полягає в тому, що вперше в моменту проголошення України незалежною державою, спираючись на положення загальної теорії криміналістики й узагальнення досвіду оперативно-розшукової та слідчої практики, розглянути назрілі питання методики розслідування крадіжок, вчинених іноземцями.

Із сказаного випливає, що для розслідування майнових кримінальних правопорушень першорядне значення мають версії про особу, яка вчинила квартирну крадіжку; а характер версії залежатиме від кількості і повноти даних відомостей про цю особу (осіб).

В тих випадках, коли на початковому етапі розслідування встановити злочинців не вдалося, особливо важливо спланувати та організувати розслідування по визначених версіях.

Висування і перевірка єдиної версії, нехай навіть самої ймовірної, на думку слідчого, нерідко веде до необ'єктивності розслідування й ускладнює розкриття злочину, тому що до моменту закінчення перевірки версії проходить значний час. Версії, висунуті по кримінальному провадженню представляють певну систему, яка базується на припущеннях загального характеру, які пояснюють подію в цілому, і на окремих складових, що пояснюють елементи цієї події. До останньої категорії відносяться і версії у відношенні до особи, яка вчинила крадіжку майна. Ці версії, у свою чергу, утворюють самостійну систему, яка складається з трьох основних підсистем (груп версій). В основі диференціації версій лежить характер припущення.

Першу підсистему (групу) складають версії:

1. Засновані на ознаках, які прямо або побічно вказують на квартирні крадіжки, що могли бути вчинені конкретною особою чи особами. До таких ознак відноситься висловлене потерпілим припущення про вчинення крадіжки якою-небудь конкретною особою. Необхідно постаратися мобілізувати пам'ять потерпілого на виявлення особливостей (дивацтва) у поведінці своїх знайомих останнім часом у нього вдома.

2. Відомості, що надаються свідками (наприклад, показання чергових вахтерів гуртожитку, адміністраторів готелів, сусідів які спостерігали за підозрілими особами або особами із числа знайомих потерпілого в його відсутність); а також факт виявлення викраденого майна у конкретної особи. Самий по собі, взятий ізольовано, цей факт ще не свідчить про вчинення кримінального правопорушення даною особою. Серед випадків квартирних крадіжок, вчинених іноземцями, знайними потерпілого, у 34% викрадені цінності знаходились у загальних камерах схову, у місцях компактного проживання іноземців; в 15% випадків – у речах, які належать їх товаришам та рідко оглядаються.

До засад висування версій про конкретну особу, а так само про вузьке

лю осіб, серед яких може знаходитися злочинець, варто віднести до даних про обставини, що вказують на зв'язок злочинця з місцем події, місцем злочинного посягання, потерпілим.

Для розглянутого напряму роботи найбільше характерні такі організаційні заходи (у тому випадку, якщо вони не проводилися раніше),

перевірка за способом вчинення протиправного діяння з метою виявлення осіб, які його вчинили, а також аналогічних кримінальних правопорушень, що залишилися нерозкритими;

перевірка по обліках слідів пальців рук із місць нерозкритих кримінальних правопорушень;

перевірка по дактилоскопічній картотеці осіб, що представляють інтерес для органів Національної поліції;

напряму орієнтувань, запитів до управлінь Національної поліції із різних областей держави.

При висуванні версій цієї групи варто мати на увазі, що особа, на яку надає підозра, сама особистою участі в квартирній крадіжці могла не брати, а є «навідником», організатором і т.д.

І нарешті, останній вид версій, які ми запропонували в першій підсистемі, вони засновані на ознаках інсценування квартирних крадіжок самими потерпілими або іншими особами.

1. На подібний факт можуть вказувати: зайва знервованість потерпілого; його бажання обмежитися одержанням документа, що засвідчує факт крадіжки. При цьому потерпілий посилається на відсутність часу, незрозуміння законодавства, відсутність особистого адвоката або коштів для оплати його послуг і т.д.

2. Явна невідповідність у показаннях потерпілого в питаннях оцінки викраденого, його описи і наявність документів на його придбання.

3. Показання свідків про відсутність заявлених цінностей як таких у потерпілого задовго до моменту його подання заяви в органи Національної поліції про факт квартирної крадіжки;

4. Виявлення «викрадених» цінностей у співвітчизників потерпілого і їх показання про добровільну передачу їм заявником цих предметів (цінностей).

Другу підсистему складають версії, засновані на даних, що містяться в матеріалах кримінального провадження, але не вказують на конкретну особу.

Підстави для висування таких версій можна розділити на дві підгрупи. Першу складають відомості про прикмети зовнішності злочинця, його одяг, його власні речі та предмети, а так само про викрадені речі та предмети з місця крадіжки, на що вказується свідками і потерпілим. Другу складають відомості, отримані в процесі вивчення різного роду слідів і матеріальних об'єктів, залишених злочинцем на місці події, або протягом

шляху відходу. Всі вони містять у собі важливу інформацію розшукового характеру, використання якої дозволяє в ряді випадків зробити висновки про деякі фізичні ознаки особи, яка їх залишила, принаймні – її приналежності до певної категорії осіб. У випадках, коли є підстави підозрювати у вчиненні квартирної крадіжки іноземця, ці відомості можуть вказувати на особисті риси підозрюваного (стать, вік, інтелектуальний та фізичний розвиток, морально-психічний облік, володіння певними професійними навичками, злочинним досвідом).

До третьої підсистеми відносяться версії, що обмежують коло осіб, серед яких вірогідніше за все може знаходитися злочинець. Кількість таких версій у кожному конкретному випадку, залежить від наявності відомостей, що характеризують злочинця. Чим таких відомостей менше, тим більше версій входить у підсистему.

Підставами для висування типових версій може слугувати і знання оперативної обстановки в районі вчинення квартирної крадіжки. Наприклад, концентрація в районі компактного проживання іноземних робітників певної категорії місцевого населення дозволяє в першу чергу припускати їхню причетність до майнових кримінальних правопорушень, які вчиняються. Так, гуртожитки студентів, де проживають не тільки українські громадяни, але й іноземці, розташовуються в безпосередній близькості від гуртожитків ПТУ і технікумів. При вивченні нами кримінальних проваджень про квартирні крадіжки, вчинені іноземцями нами було встановлено, що 43,5% від загальної кількості крадіжок майна громадян України в гуртожитках вчиняються іранцями, афганцями, в'єтнамцями і китайцями.

Таким чином, отримавши вихідну інформацію при вивченні обстановки, що склалася на момент квартирної крадіжки, вчиненої іноземцями, можна висувати розглянуті нами раніше групи версій, у залежності від сформованих ситуацій.

Іщенко А.В., Комаринська Ю.Б.

КРИМІНАЛІСТИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СУСПІЛЬНИХ ВІДНОСИН ЯК СТРАТЕГІЧНИЙ НАПРЯМ РОЗВИТКУ КРИМІНАЛІСТИКИ

Традиційно вважається, що нормальне функціонування суспільних відносин забезпечується правовими інструментами. Разом з тим, у сучасних умовах побудова оптимальних взаємин між людьми все частіше потребує залучення криміналістичних знань. Відомо, що здобутки криміналістики використовуються для встановлення різноманітних фактів, подій та обставин.

Можна говорити про те, що у багатьох ситуаціях практично неможливо без відповідного дослідження документів придбати житло, автомобіль, цінні речі, отримати спадщину, прийняти подарунок. Покупка